

● INTERVJU Julia Svensson möter Pia Juul

Hon är ett av Danmarks allra största författarnamn. Och hon skriver allt. Poesi, romaner, dramatik, noveller.

Julia Svensson har träffat Pia Juul, det senaste tillskottet i Danska Akademien, och pratat om deckare som inte är deckare.

Mord i sinnet

● Det är Pia Juuls lediga dag. Hon står och väntar på oss innanför entrén. Svarta solglasögon i håret, en svart klänning, en prickig sjal.

Det var hon som föreslog att vi skulle träffas på Litteraturfestivalen här på Louisiana. Hennes hus är betydligt mer svårtillgängligt: en jägmästargård i skogen bortom all lokaltrafik.

Dagen före har hon haft uppläsning ur sin nya bok "Radioteateret: Vi sänder: KOBLENZ : en digtsamling" – uppkallad efter den nedlagda danska radioteatern. Teater som inte är teater, utan en dikt. Nästa dag ska hon vara dagens överraskning och läsa ur romanen "Mordet på Halland", som nyss kommit på svenska. På lördagen ska hon intervjuas av skotska författaren Ali Smith, vars böcker hon översätter till danska.

När vi går över Louisianas gräsmatta berättar hon att hon och de andra författarna här bor i något som heter Sauntehus Slotshotel, ett slott som inte är ett slott. Vi sätter oss på en brygga vid stranden.

"Mordet på Halland" hyllades när den kom i Danmark och Pia Juul fick Danske Banks litteraturpris. Romanen börjar som en deckare med att huvudpersonen Bess vaknar på ett skott. När hon kommer ut på gatan finner hon sin man, Halland, mördad.

Men där tar kriminalromanen slut. Istället får vi lära känna Bess, som successivt upptäcker att Halland inte alls var den man hon trodde att hon kände. En deckare som inte är en deckare alltså.

– Jag har läst många deckare, säger Pia Juul. Svenske Kjell Eriksson är bra men inte lika berömd som de andra. Han skriver realistiskt om man jämför med Arne Dahl och Stieg Larsson. Bipersonerna är viktigare hos honom. Jag har alltid tänkt att jag ville skriva en bok som uppehåller sig mer vid vittnet. I "Mordet på Halland" har jag skrivit om ankan till den mördade, och polisen och mördaren blir bipersoner.

– En läsare har föreslagit att jag skulle skriva en omvänd berättelse nu, "Mordet på Halland" som en riktig deckare, där polisen är huvudperson. Men det får någon annan göra.

Döpte du den till "Mordet på Halland" för att sälja fler böcker?

– "Mordet på Halland" var min arbetstitel, jag kunde inte ändra den. Jag vill gärna sälja många böcker – och jag skulle vilja veta vad som hänt om den hetat något helt annat. Så det

kanske var dumt. Eller smart. Det var mer problematiskt när den kom ut. Det är många som bara läser deckare.

Har titeln gett dig en ny läsekrets?
– Ja! Men jag har också märkt att väldigt många bara läser romaner. På uppläsningar, när jag ibland läst noveller, har det visat sig att många inte känner igen formatet. Så jag har träffat många nya läsare.

Vad är historien bakom namnet Halland? För en svensk är det förvirrande. Som Mordet på Blekinge, eller Mordet på Själland.

– Jag vet! Det är förvirrande också för danskar. Men han fick det namnet och sedan gick det inte att ändra på, han hette Halland. Jag tror att det existerar som namn i Norge.

"Mordet på Halland" är bara din tredje roman sedan du debuterade för 25 år sedan. Varför har du inte skrivit fler?

– Jag vet inte. Min första roman kom 1990 men sen kom annat skrivande emellan.

För många är ju novellen vägen till romanen.

– Ja. Men det är helt olika genrer – man kan ha talang för det ena men inte det andra. Den stora danska novellförfattaren, Peter Seeberg, gick över från romaner – och skrev de mest fantastiska noveller. Att komma på att han inte behövde skriva romaner var en stor lättnad, sa han.

– Noveller är en fantastisk genre. Förläggarna vill hellre ge ut romaner, det säljer bättre, och det är svårare att sammanfatta vad en novellsamling handlar om. Med novellen påbörjar du ett litet verk varje gång. De flesta har ambitionen att skriva "en riktig bok", och då menar de roman. Men jag vill skriva allt.

Pia Juul pratar riksdanska, säger hon själv. Men jylländskan kryper fram när hon träffar sina föräldrar. Annars har hennes författarskap påverkats mer av den lantliga uppväxten än hennes dialekt.

– Vi bodde i en by på Jylland från att jag var sex till jag var arton. Då flyttade jag till Aarhus – som är en liten storstad. Jag skriver ofta om byar och småstäder – det är nog för att man upplever allting så starkt när man är barn och tonåring. "Mordet på Halland" utspelar sig i en liten stad, vad som i Danmark kallas köpstad. Byn och köpstaden har mycket gemensamt. Det är först i Köpenhamn som du kan göra vad du vill utan att någon lägger sig i.

FAKTA

Pia Juul

● **Född:** 1962. Uppväxt i Himmerland på Jylland, bor i dag söder om Præstø på Sjælland.

● **Familj:** Två döttrar, 8 och 24. En man som är arkitekt.

● **Aktuell:** Romanen "Mordet på Halland" har nyligen kommit på svenska. På danska "Radioteateret: Vi sänder: KOBLENZ : en digtsamling".

Besöker Bokmässan i Göteborg i september.

● **Utmärkelse:** Tilldelades ifjol Danske Banks Litteraturpris, ett av Danmarks största på 300 000 danska kronor, där läsarna själva röstar fram en pristagare.

Pia Juul om Norden:

– Jag har ingen särskild känsla för det nordiska. Men det är en fantastisk gåva – tillsammans har de nordiska språken en enormt stor litteratur som vi kan läsa på originalspråk. Men för mig är norska exotiskt och mer främmande än svenskan.

– Nu bor jag på landet igen. Men på Sydsjælland är det många som flyttat från Köpenhamn. Det är helt annat jämfört med när jag var barn, vi flyttade till Jylland från Sjælland. Det var svårt att komma in i det lilla slutna bysamhället. Jag blev väl mottagen men kände mig aldrig integrerad. Det värsta man kunde vara på Jylland var att vara köpenhamnare. Och var man från Sjælland så var man från Köpenhamn.

Pia Juuls föräldrar var båda lärare och barnboksförfattare. Hennes eget skrivande började när hon fyllde nio och fick sin första dagbok.

– Jag skrev alltid dagbok och hade väldigt många brevvänner. Annars började det med att jag skrev dikter i gymnasiet, som så många. Mina föräldrar läste och skrev mycket – men båda hade vanliga jobb. Jag skrev och försörjde mig på olika ströjobb i Köpenhamn men tänkte att jag skulle utbilda mig till något. Då hade jag redan mött den man som är min man idag. Han sa: Om du ska vara författare, ska du inte bara skriva?

– När man blir författare ställer man sig utanför samhället. Man kan få stipendier. Om man plötsligt har pengar kan man resa någonstans. Men man får ingen föräldrapenning om man inte har haft något riktigt jobb innan. Det är ett osäkert liv. Men fritt. Om man har nerver till det.

Vid sidan av författandet jobbar Pia Juul som översättare. Men just nu har hon inte översatt på ett halvår. Danske Banks litteraturpris gav henne mer tid att skriva, och det är hon glad för.

– Annars skriver jag på mina egna grejer emellanåt. När jag har översatt en timme kanske jag byter. Eller så skriver jag på natten. Eller översätter på natten. Det är mycket ostrukturerat som du hör.

Ibland åker hon till Jylland för att få skrivtid. Det ska hon göra i oktober och november.

– Jag pratar aldrig så mycket om det jag håller på med. Men om det finns en genre som handlar om mord utan att vara deckare, så är det en sådan. Den danske författaren Henning Mortensen kallar det för kriminalistiska romaner.

Pia Juul kallas ibland minimalist. Ett av hennes litterära kännetecken är att hon med vardagliga detaljer gestaltar de stora frågorna.

Du buntas ofta ihop med Naja Marie Aidt och Helle Helle, två andra

danska författare som kamouflerar stora frågor i dansk vardag.

– Det är mina två vänner! Vi mejlar nästan varje dag. Naja Marie har jag känt längst. Jag tycker om vad de skriver, men jag tycker också att vi skriver väldigt olika.

Pratar ni om vad ni skriver?

– Nej. Jag vet att Helle skriver på en ny roman men det är det enda jag vet. Och för mig är det farligt att berättas för mycket. Jag säger att nu går det dåligt, eller nu går det riktigt bra. Men det är allt.

Dina dikter och noveller handlar också ofta om mord och död. Författare som blir mördade. Hur kommer det sig?

– Jag har aldrig tänkt på det på det sättet. Det har nog att göra med att jag har läst så många deckare. Men när tre av mina dramatiska texter kom ut i en bok hade de till och med en pistol på framsidan – för det är en pistol med i alla tre berättelserna.

Vilken är din favoritdeckare?

– Hjalmar Söderbergs "Doktor Glas". Det är min "yndlingsbok". Jag älskar korta romaner. Och det är en slags deckare men det handlar inte om jakten på en brottsling. Kerstin Ekmans fantastiska "Händelser vid vatten" är på många sätt också en deckare.

Men en traditionell deckare?

– Problemet med de så kallade "riktiga" deckarna är att de liknar varandra för mycket. De följer samma oskrivna regler – det gör dem trygga för läsaren men det blir svårt att framhäva en. Det börjar med kaos, som detektiven eller polisen ska få ordning på. Det är så det ska vara.

Kommer du själv att skriva en deckare?

– Om jag kunde skulle jag vilja. Och det kanske jag gör en dag.

Efter lunch är det dags för Karl Ove Knausgaards framträdande på Louisiana Litteraturfestival. Pia Juul sitter på översta raden i konsertsalen, inte på någon av de reserverade författarstolarna längst fram.

En författare som inte betar sig som en författare. Hon låtsas som att hon är vem som helst.

TEXT: JULIA SVENSSON
kultur
@sydsvenskan.se

FOTO: PETER FRENNESSON
peter.frennesson
@sydsvenskan.se

